

Het nadeel van het bij de straat lopen der kinderen bijzonder op den zondag, en van derzelve verkeer met slechte kinderen.

<https://hdl.handle.net/1874/351455>

920

6

HET NADEEL
VAN HET BIJ DE STRAAT LOOPEN
DER
K I N D E R E N
 BIJZONDER OP DEN
Z O N D A G,
 EN VAN DERZELVER VERKEER MET,
SLECHTE KINDEREN.

Vierde Druk.

Te ROTTERDAM;
 bij NICOLAAS CORNEL,
Drukker van Neêrlandseh Zendeling-Genootschap.
 1850.

N°. XVIII.

THE TOWN

W. H. D. & C.

N. O. M. & C.

STATE OF NEW YORK

VOORBERIGT.

*Gecommitteerden bij het Neder-
landsch Zendeling-Genootschap, tot
het opstellen, verzamelen en uitgeven
van kleine Stukjes, ter bevordering
van Evangelische kennis en Godzalig-
heid, ook bij mingeoefenden; namelijk*
R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN
MARKEN, J. CLARISSE, A. L. M. Phil.
en Theol. Doct. en Prof., A. DE VRIES,
L. EGELING, J. C. VORSTMAN *en*
★ R.

R. ADRIANI, *Predikanten te Amsterdam, te Hoorn, te Leiden en te Rotterdam, overeenkomstig hun Ambt en Beroeping, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen Landgenooten aan; erkennende intusschen geene Uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door den Drukker dezès, onderteekend is.*

Kinderen maken een belangrijk gedeelte uit van het Menschlijk geslacht; die met dezelve niet begunstigd is mag, even zoo weinig als zij, die het voorregt hebben, Vader of Moeder te zijn, omtrent het Lot van *Kinderen* onverschillig wezen; integendeel ieder, die maar kan, moet medewerken, om *het geluk der Kinderen te helpen bevorderen*. Ik vertrouw, dat allen, die dit Stukje in handen krijgen, het daarin

met mij eens zullen zijn, en uit dien hoofde wel eenige oogenblikken zullen willen besteden, om iets te lezen, hetwelk (onder Gods zegen) zou kunnen strekken, om aan *Kinderen* de allerwezenlijkste dienst te bewijzen; en, mogt het iets toebrengen om *Ulieden* allen, Ja! al ware het dan ook maar om den een of anderen, tot medewerking te bewegen; wat zouden wij ons daar over verblijden; en hoe hartelijk zouden wij God daar voor danken moeten!

Gij wilt mogelijk, om gemakkelijk te kunnen bevatten, en daarna te kunnen herdenken wat gij in deze *Bladen* vindt, vooraf het eigenlijk *Onderwerp* wel bepaald zien, het plan weten, volgens welk in dit *Stuk*:en over dat *Onderwerp* gehandeld wordt? komaan! — ik zal het u zeggen. Het *Stukje* moet dienen *tegen het bij de Straat loopen van de Kinderen*, bijzonder op *Zondag*, en *tegen derzelve verkeer met slechte Kinderen*; en daarover wilde ik zoo handelen, dat wij

eerst

éerst het te zamen eens mogten worden over het *Kwaad zelf*, hetwelk hier wordt tegen-gegaan, over deszelfs Oorzaken, en over het Nadeel, hetwelk het te weeg brengt; *en dan* wilde ik beproeven, of ik ook een of ander *Middel* zou kunnen aanwijzen, om dat Kwaad in het vervolg voor te komen, of althans eenigzins te verminderen en te stuiten; en dan zal ik er nog eene en andere bijzondere Aanspraak bij doen.

Als ik dan nu tot U spreek over het *bij de Straat loopen van de Kinderen*, bijzonder op Zondag, en derzelve verkeer met *slechte Kinderen*, dan begrijpt gij wel, dat wij daardoor niet verstaan het onvermijdelijk noodzakelijk gaan over de Straat, om in de Week naar School, of naar het Werk, en om op Zondag in de Kerk te kunnen komen, bij welke gelegenheden dikwijls toevallige ontmoeting van, en aanspraak door ondeugende Jongens, die zichzelven dan aan uwe Kinderen, tegen hunnen zin en wil,

kunnen opdringen, of om hen te plagen, of om met hen te spelen, en van hunnen pligt af te trekken, bijna onvermijdelijk is: — Neen! ook niet, en vooral niet, dat gaan over de Straat om, als zij groot genoeg zijn, om alleen en zonder geleide te wezen, of anders onder uw opzigt, eens te wandelen, ter bevordering van hunne Gezondheid, en belooning hunner Naarstigheit: — ô Neen! dat komt den Kinderen toe! Ja, ik wenschte wel, dat alle Kinderen geschikte gelegenheid hadden om, hier of daar, in het open veld, niet gevaarlijke, gezonde, ligchaam en ziel te gelijk voordeel aanbrengeude uitspanningen te genieten. Het is mij alleen te doen om tegen te gaan het *bij de Straat loopen*, in dien zin, als men die uitdrukking doorgaans opneemt, dat is in eenen *kwaden* zin, — dat *altijd op Straat loopen* en op *Straat spelen*, vroeg en laat, vooral ook op den Dag des Heeren, hetwelk ieder braaf mensch ergert en verdiet; *dat, dat alleen* heb ik op het oog.

Wil

Wil ik mij nog wat nader verklaren? Wel nu dan: mag ik u dan eens vragen? hebt gij het nooit opgemerkt, dat bijna overal, waar men komt, op onze Dorpen, en in de Steden, in onze Vlekken, en zelfs in kleinere Buurten en Gehuchten, hier of daar grootere of kleinere Troepjes van Kinderen *op de Straat* bij elkander zijn — die zich, of, naar gelegenheid van het Jaargetijde, met Vogels, of Zweepen, of met Tollen, of met Hoepels, of met Knickers, of met Kooten of, naar gelang van de Plaatselijke gelegenheid, met kleine Scheepjes, met een of ander Kinder Speeltuig bezig houden, (hetgeen, wanneer het maar *niet* op Straat, en niet in den Leertijd geschiedt, en de Dag des Heeren ook hierin van de overige Dagen, naar behooren, onderscheiden wordt, wel kan gedoogd worden,) of die zonder eenig bedrijf, zonder eenig doel, daar bij elkander staan, heen en weder dwalen tot dat het een of ander voorwerp hen herwaarts of derwaarts

lokt? — hebt gij dat nimmer opgemerkt, dat dit al dikwijls op *Zondag* het geval is, indien al niet onder de Openbare Godsdienst, en in den omtrek van de Kerken, dan toch in de tusschen Uren, en na de Middag Godsdienst? Mij dunkt: gij hebt dat zeker wel opgemerkt; Ja, ook wel, dat zelfs Knapen, die zich niet gaarne *Kinderen* zouden laten noemen, deze ijdelheid aan de hand houden, en zoo al straatslijpende, en lanterfantende, den dierbaren Tijd vermoorden, en den kostelijken Rustdag schandelijk ontheiligen? Doorgaans evenwel loopen die Zamenkomsten uit op een of ander *Spel*, waar in het verlies somtijds op één, twee, of drie en meer Stui- vers te staan komt.

Ik wil nu juist niet zeggen, dat alle Kinderen, die gewoon zijn dat te doen, dat alle de Knapen, die bij de Straat, om zóó te spreken, opgroeijen, *slechte* Kinderen, en *slechte* Knapen zijn: — integendeel, ik heb er wel gezien, die althans het voorkomen had-

hadden van ordentelijkheid, en zedigheid, en beleefdheid, en hulpvaardigheid; maar het spreekt van zelve, dat het hoopje wel zeer gemengd zal wezen, en ik vrees, dat helaas! die Straatloopers meestendeels Knapen zijn, niet van de beste soort; te meer, omdat wel Jongens, die met *bedelen* hunnen duiten op-halen, en niets doen dan bedelen en spelen, zich daar onder mengen, zoo dat wij veilig kunnen aannemen, «*bij de Straat loopen op Zondag, kan, zonder verkeering met slechte Kinderen, bijna geene plaats hebben!*»

Maar hoe komt het toch, dat er zoo vele Kinderen overal bij de Straat loopen, vooral op Zondag, en daardoor zoo vele verkeering met slechte Kinderen hebben?

Lieve Vrienden! die Oorzaken zijn vele en velerlei. Ik zal er zoo maar eenige opnoemen, en ik denk, dat gij mij wel zult willen toestaan, dat ik over het geheel geen ongelijk heb.

Ieder mensch heeft een trek tot Gezellig-
heid. —

heid, — Het is dus niet vreemd, en, op zichzelf alweer, ook niet kwaad, dat Kinderen tot elkander neigen, en dat zij, vooral wanneer zij, of alleen 't huis zijn, of als de Jaren van de Kinderen in één Huis, van Broeders en Zusters, wat uit één loopen, of als zij, Jongens en Meisjes onder elkander zijnde, ieder hunne soort opzoeken, — en deze zich bij elkander voegen. — *Soort zoekt soort* zegt het Spreekwoord; het is zoo veel te minder te verwonderen, dat zij, die in één Huis behooren, naar ander Gezelschap haken, wanneer zij, of niet in humeur overeenkomen, en in keus en smaak van stil, of luidruchtig te spelen, verschillen, of ook al, door dagelijkschen omgang in huis, van elkander te over voldaan zijn. Zulke soort van Oorzaken drijft *Menschen van meer jaren* ook al eens, en maar al te veel, de deur uit.

De zucht tot Uitspanning is den Mensch ook zoo eigen, als de Uitspanning op zich zelve, wanneer zij maar redelijk is, den Mensch kan

geacht worden geoorloofd te zijn, na het volbrengen van werk en pligt. Die zucht is, vooral in de Jaren, waarin de Rede nog niet heeft leeren denken over de waarde van den Tijd, heerschend, en dikwijls zoo *bedwelmend* dat er moeite vereischt wordt om dezelve wel te besturen.

In Huis, onder het oog der Ouders, kunnen doorgaans de Kinderen aan die zucht niet wel voldoen; gezet werk heeft men nog niet; zoo beginnen de Kinderen zich dan al ligt te vervelen; buiten het Huis heeft men, verwijderd van het oog der Ouders, meerdere vrijheid; geen wonder dan alwoer, dat het Kinderhart naar *buiten* trekt.

Bij eenige ondekt zich ook al *Geldzucht*, daar zij, al is het om één of twee Duiten spelende, door eene gedurige herhaling de hebbelijkheid verkrijgen, om anderen hun Zakgeld af te winnen.

Maar de Oorzaak kan ook zijn, dat de Ouders geene gelegenheid hebben, om de

Kinderen aan Huis, in eene Kinderkamer, of op eene Plaats, of in een Tuin, of op een Erf, de Lucht te laten genieten. De bekrompenheid der Woning is zelve wel eens oorzaak, dat de Ouders met het uitloopen van de Kinderen, die geen uitwijk hebben, anders dan op de Straat, *gediend* zijn.

Ook gebeurt het wel, dat de Ouders zelve, door, of zich nooit met de Kinderen tot derzelve Onderwijs of Uitspanning te bemoeijen, of ook door altijd te begeeren, dat zij *stil* zullen zijn, door bij de minste beweging aanstonds ontijdig, en al te veel te *knorren*, den Kinderen een goed heen komen doen zoeken: — en waarheen (als alle de bovengenoemde omstandigheden, of ook maar deze en gene te zamen loopen) waarheen zullen de Kinderen gaan, dan op *de Straat*?

Maar waarom zou dit bij de Straat loopen van de Kinderen *bijzonder ook op Zondag*, plaats hebben? dat is ook niet moeilijk te gissen. Dan behoeven zij immers niet
naar

naar School, niet naar Werk te gaan; de Ouders, die in de Week hun Winkel en Be-roep en huishoudelijke bezigheden waarne-men, en daarvan des Zondags rusten, zijn dan juist dikwijls met hunne Kinderen nog meer verlegen, dan in de Week; velen gaan niet, te Kerk, zenden hunne Kinderen, of niet, of zonder opzigt, derwaarts, en zoo stellen die Ouders hunne Kinderen alweer meer in de gelegenheid, om naar de *Straat* te loopen, en daar te blijven dwalen. Bij anderen zijn de Kinderen in den weg, omdat de Ouders, in de Week in de Dienst van anderen zijnde, op Zondag zoo wat Huiswerk knutselen en in orde brengen, waarbij de tegenwoordigheid der Kinderen hinderlijk zou kunnen zijn; ter-wijl anderen op dien Dag eens van Huis gaan, om te visschen, of om goede Vrienden en Be-kenden op andere Platsen te bezoeken, waar-heen de Kinderen nog niet kunnen mede gaan, terwijl zij dan hunne Kinderen — Ja! som-tijds wel aanbevelen aan de Buren, maar
al-

alzoo dikwijls toch dezelve slechts aan zich zelve en hun goeddunken overgeven.

Daar is bij andere Kinderen misschien nog eene andere Oorzaak, die hen, vooral op *Zondag*, zoo op de *Straat* doen zwieren; die ligt mogelijk in de zoogenoemde *Zondagskleeding*. Het is toch tot hier toe, (en ik vind het niet kwaad) bij elk een bijna, die het maar eenigzins kan bijbrengen, eene gewoonte, om op *Zondag* zoo helder en knap voor den dag te komen, als mogelijk is, en de Kinderen ook, ten minsten een eenigzins versted en gewasschen Pakjen aan te doen.

Het is bijna ongelooflijk, hoe somtijds op een *Plunje* van weinige beteekenis, de *Knaap* en het *Meisje* zich boven zijne minder opgeknapte Kameraden kan verhoovaardigen: — een paar *Nieuwe Schoenen*, ja, ook een *Lintje*, is immers genoeg om zich met zijne *Makkers* te gaan monstereu, terwijl verzoekeu, envermaningen, beloften en bedreigingen van *Ouders* en *Meesters*, ja ook min
gun-

gunstige Luchtgesteldheden alsdan schijnen niet te kunnen uitwerken, dat zij zich van de Straat-partij onthouden.

Pronkzucht derhalve; benevens andere Oorzaken, trekken de Kinderen naar buiten.

Dunkt het U intusschen, ileve Vrienden! niet zeer nadeelig, — vooral, dat dit op den *Zondag* geschiedt? Laat ons dat eens wat nader bedenken.

Ik wil niet tegenspreken, dat het over het geheel voor den Ligchamelijken welstand der Kinderen zeer voordeelig is, dat zij veel *loopen*, dikwijls in de Lucht zijn, en dat zelfs, ofschoon met verstandige matiging, in allerlei Wêêr en Wind; het is misschien wel noodig, dat de *Speeltijd* van Kinderen op zekere Jaren, (*al* dien Tijd bijéengerekend zijnde,) langer dure, dan de Tijd om te *leeren*, en de Tijd om te *loopen* langer, dan om te *zitten*; mieschien is het wel waar, dat de Kinderen, die op die wijze den Tijd doorbrengen, en dus niet vroeg en jong worden

ingespannen, om die reden doorgaans zoo veel vaster van Ligchaam zijn, dan die Kinderen, die, den meesten Tijd, of aan Moeders Schoot, of op Vaders Kamer, en dikwijls zeer *onbevoegde* Diebstoden, Prentjes kijken, Knippen, of Kaarten Huisjes moeten maken, of al vroeg en jong, (gelijk Vruchtboomen in Trekkassen,) worden behandeld, zoo dat men door veel en allerlei in het hoofd te prenten, hen boven anderen in Ziels ontwikkeling wil doen uitmunten. . . . . maar hoe dit zij — ik beweer, dat het *bij de Straat loopen* van de Kinderen, *vooral op Zondag* en het verkeer met *allerlei slag* van Kinderen, en bijzonder van *slechte* Kinderen, zeer nadeelig is.

Het loopen bij de Straat is zeer nadeelig. Wat *zien* de Kinderen er doorgaans? Ja! zoo al van *alles* wat! — zegt gij. Regt zoo; en ik had er bijna bij gedaan „en over het geheel *niet met al*: althans *niet veel goeds!*” Maar laat mij maar bij *uw* antwoord blijven: —

ven:— van *alles wat*:— maar wat werkt dat doorgaans uit, wanneer men zoo van *alles wat* ziet? mij dunk eene verbazende wanorde, en verwildering; men zegt wel eens van een Kind, van een Knaap, die nog niet veel bewijs van nadenken geeft: *zijne herssens zijn nog niet gesloten!* maar als de Kinderen zoo bij de Straat loopen, dan is er niet van te wachten, dat zij door zoo *van alles wat* te zien, van het een of ander behoorlijke kennis zullen opdoen; maar mag ik nu, op mijne buert, de vraag: *wat zien de Kinderen zoo al op de Straat?* ook eens beantwoorden? Mij dunkt, dat ofschoon dit juist *overal* zoo niet te pas zal komen, ik toch, voor die genen, hier of elders, die er, zoo wel als ik, last van lijden, wel eens mag denken aan die zoogenoemde *Ronsebonsen*, of *draagbare Jan Klaassens Spellen*, die in de meeste Steden van ons Vaderland, en ook al op sommige Dorpen, rondgevoerd, niet zeer heilzaam zijn voor de Zedelijkheid en
 Deugd;

Deugd; als een zwerm bijën snellen immers de Kinderen daar heen, zoodra die Zotternijen zich vertoonen, en wat *hooren* zij dan daar? — Om nu van het onvoegelijke zotteloze Gesnap, en belagchelijke Gelol niet te spreken, kan ik mij niet onthouden, om openlijk te verklaren, dat mij niet zelden de onbeschaamdste uitdrukkingen en de strafwaardigste woordspelingen, in het voorbijgaan, gehinderd hebben; en niet miuder, dat ik mij somtijds wel zoo geërgerd heb aan hun *misbruiken van Gods heiligen Naam*, dat ik bijna zou gewenscht hebben de magt te bezitten, om deze snaken als Volksbedervers de Stad te verbieden.

Ik kan niet nalaten, hier bij te voegen de opmerking, dat, helaas! het schandelijk *Vloeken*, onder de Jongens, bij de Straat, dermate toeneemt, dat men zulke Knapen nauwelijks kan ontmoeten, zonder daar van Oorgetuige te zijn; zoo dat Ouders, die deze strafbare gewoonte niet hebben, als zij toch
han-

hunnē Kinderen maar loopen laten, niet behoeven te vragen, waar deze dat tergend kwaad, dat *Vloeken*, van tijd tot tijd, hebben aangeleerd.

Maar, laat er nu van al die straks genoemde Vodderij eens niets op de Straat te zien of te hooren zijn; wat *doen* de Kinderen op de *Straat*? als zij met elkander *geen bepaald Spel* hadden, dan heb ik dikwijls gezien, dat zij, of aan de Voorbijgangers, het zij te Voet, of te Paard, of in Rijtuigē, allerhande zoogenoemde *Kattenkwaad* pleegden; sommige spotten met de Menschen, smijten met Stof, met Steentjes, met Slijk, of jagen het Paard door het klappen met de hand, of slaan met een Zweep; en zijn daardoor somtijds oorzaak van aanmerkelijke ongelukken, en schade; het is immers wel gebeurd, dat kwaade Jongens, die, zoo men zegt, met hunnen ledigen Tijd geen raad wisten, van het Wiel van een stilstaand Rijtuig de Luns aftrokken. hetzij dan uit Speelzucht, en zonder doel, of

uit Baldadigheid, en met boos Opzet, en dat zij alzoo aan brave Liederen, die hun nimmer kwaad gedaan, *hun zelfs nimmer aanleiding daartoe gegeven, en hen zelfs nimmer gezien hadden*, een ongeluk berokkenden, van hetwelk hun levenslang de treurige gevolgen zijn bijgebleven?

Maar als zij nu te zamen *een bepaald Spel* hadden; wat deden zij dan? Ik heb wel eens gezien, dat sommigen, als zij een Boodschap doen, een Brief brengen, of een Pakjen bezorgen, of als zij op een bepaalden Tijd in School, of op hun Winkel zijn moesten, ten eenemaal hun Pligt vergaten; — uit speelzucht gaven zij zelfs op Brief, Boek, of Pakjen geen acht, een ander nam dan, om zijnen Kameraad een trek te spelen, het heimelijk weg: — wie weet, hoe veel er op die wijze wel verloren is, waarvan een ander dan de schuld heeft moeten dragen, omdat zij met een onbeschaamd aangezicht leugenachtig *de goede bezorging* durfden beweren? Zoo komt het ééne Kwaad uit het ander, zoo komt van
het

het schijnbaar Kleine zelfs het Grootste! — Ja, om daarvan nog iets te zeggen; ik heb wel eens opgemerkt, dat om een *Duit*, om een *Koot*, om een *Knikker*, of niet om de *Knickers*, maar, zoo zij zeiden, om het *Regt van het Spel*, eerst Scheldwoorden, dan Vloeken, dan Klappen en Vechtpartijën elkander zijn opgevolgd, en dat de Speelpartij, met luidruchtig Gejuich aangevangen, met Neusbloeding en uitpuilende Oogen geëindigd wierd. — Dat Kinderen, die nog niet Dag op Dag zoo *bij de Straat loopen*, en aan dat *Straat spelen* nog zoo als anderen niet gewoon zijn, bij zulke gelegenheden de lijdende Partij doorgaans uitmaken, behoef ik niet te zeggen; maar mogelijk is het van belang, daarbij te doen *opmerken*, dat hierdoor niet zelden in het Hart *Driften* worden opgewekt van Nijd, Bitterheid en Wraakgierigheid, zoo hevig, dat de Vlam niet wordt gebluscht, voor dat men het zijne Partij door eenen grooteren of sterkeren *Knaap* eens heeft betaald gezet,

terwijl men de Ouders, met de opgave der Oorzaak van Buil en Wond op allerlei wijze misleidt, en Kwaad doen met Liegen, en al-zoo met nieuw en meer Kwaaddoen poogt te bedekken.

Ik vraag nu onpartijdig, na deze eenvoudige herinnering van bijzonderheden, die op *Daadzaken* rusten: *Wat kan — wat moet dat toch alles voor Gevolgen hebben?*

Ik wil nu niet eens zeggen, hoe ligt het zou kunnen gebeuren, dat Ouders zulke Kinderen, die zoo op de Straat loopen, en daar zóó handelen, te Huis kregen, of half lam geslagen door eenen gesarden Voorbijganger, of deerlijk mishandeld door eenen moedwilligen Kameraad; misschien komt dit Stukje wel in handen van zulken, die dit bij *Ondervinding* weten; maar denkt toch eens daarbij, hoe moet zulk een Leven op de Straat, Dag op Dag, de Kinderen verwilderen; al ware het dan ook. dat zij van die straks bedoelde *Ondervindingen* mogten vrijgaan. Verbeeldt U eens,

eens, dat zij zoo loopen straatslijpen en spelen, eer zij naar School, eer zij naar hun Werk gaan; denkt gij dan, dat zij regt geschikt zullen zijn voor hun Werk? Ik niet; en als zij van daar komen, en zij al aanstonds weer op Straat blijven zwieren, denkt gij dat er dan veel van het gehoorde en geleerde zal blijven hangen? Ik niet. Ja ik ben overtuigd, dat zulke Kinderen niet dan met de alleruiterste moeite op School nuttig kunnen bezig gehouden worden, die gewoon zijn bijna altijd op de Straat handeloos te spelen — zij worden zoo geheel verwend — en wat is er dan het gevolg van? de Ouders zien niet, dat het Kind op School vordert — zij onderhouden er den Meester over — en somtijds wordt het Kind, zonder dat zij met den Onderwijzer gesproken hebben, maar te Huis gehouden, of naar een ander verzonden, terwijl de ijverige Kindervriend nog wel gelasterd wordt, als of hij geen werk van de Kinderen maakte! — een onaangenaam lot, hetwelk den Predikan-

ten ook niet zelden bejagent, daar Ouders wel zouden willen, dat ééne Catechisatie en ééne vermaning bij die gelegenheid al het Kwaad, al die Woestheid, en Onbescheidenheid, die de Kinderen op Straat aanleeren, en den Ouderen wel tot last zijn, voorkwam of wegnam zonder dat de Ouders zelve somtijds zich eenige moeite gaven, om hunne Kinderen te onderhouden, overeenkomstig de plegtige *Doops-Belofte*, om hen te *doen*, en te *helpen* onderwijzen.

Ongelukkige Kinderen, die zoo opgroeijen! de Wasdom van het Ligchaam moge dan al onbelemmerd zijn, de Ziel blijft ledig, wordt Dartel, Weeldrig, Wulpsch, IJdel, Onzedelijk — Ja, bijna zeide ik Heidensch! Worden zij wat Ouder, en begint het denkbeeld van *Belang* te prikkelen en tot eenig Bedrijf gevoeliger aan te sporen — dan geraakt men ligt verlegen — men heeft geene Gronden gelegd; *Leeren of Werken is lastig*, — en men overwint maar zelden de neiging, die zoo inge-

worteld is, om zich met Gezelschap op de *Straat* te verstrooijën en liederlijk rond te zwalken, tot dat men eindelijk, somtijds wel als een *gevangen* Straatschender, en Boosdoener, zich tegen wil en dank hier in beperkt ziet.

Ik zou hier kunnen voortgaan, om het Onheil te schetsen, hetwelk zulke Kinderen zich zelve, en zulke Ouders hunnen Kinderen berokkenen, die dit *loopen bij de Straat* niet uit dat Oogpunt, maar met een onverschillig Oog beschouwen; ik zou gemakkelijk kunnen aanwijzen, dat van zulk een opkomend Geslacht niet dan onzedelijke Menschen, ongelukkige Huisgezinnen, nog al ontaarder kinderen, en zoo, van tijd tot tijd, eene meer en meer bedorvene Maatschappij noodwendig te verwachten is; en ik geloof niet, dat er iemand, die nog eenig gevoel voor Godsdienst en Deugd over heeft, zal gevonden worden, die niet met mij kan schrikken bij de gedachte aan het eeuwige Lot van zulke Kinderen, die

zoo meestal op de *Straat* zijn opgegroeid, en somtijds ook *van daar* plotseling worden overgebracht voor den Regerstoel van onzen Heer JESUS CHRISTUS.

Maar hetgeen *doorgaans* voor de Kinderen nadeelig is (te weten dat *loopen bij de Straat*) dat is het *vooral* op *Zondag*. Het is waar: op *Zondag* zal men niet ligt zulke *Vertooningen* zien, als waarvan ik *Bladz. 16* gesproken heb — of bedrieg ik mij? worden zij ook mogelijk op dien heiligen *Rustdag*, oogluikende, hier en daar, na *Kerktijd* toegelaten? Ik onderstel *neen*; en geef dus gaarne toe, dat er op *Zondag* eene *Gelegenheid* minder op *Straat* is, om afgetrokken en verwilderd te worden; maar hier is iets anders, dat men wel in het oog moet houden. Als er achtung voor den *Dag des Heeren* is, dan is er nog een bewijs van *Godsdienstigheid*, — als er nog een zweem van *Godsdienstigheid* is, dan is er nog een teugel en breidel van de *Verdorvenheid*, en die kan men nooit genoeg achten,

ten, als een Voorregt voor de Burgerlijke Maatschappij! maar laat nu de Kinderen even zoo, als op de Weekdagen, ook op Zondag maar spelen woelen en tieren op de Straat, de onderscheiding van den Rustdag zal wel dra verloren gaan, en met het verkwijnen van den Eerbied voor denzelfen, de Godsdienstigheid, en met dezelve de Zedelijkheid en Deugd, maar dan ook het Geluk van de Natie.

Ik hope niet, dat iemand zal meenen, dat dit te ver getrokken is. Staat mij dan toe, dat ik hem wijze op de Goddelijke inrigting onder de Menschen; immers is op zich zelve de eene Dag niet heiliger dan de ander? maar *God heiligde den Sabbathdag*; en waarom? Om dat God noodig had, op zulk eenen Dag meer plegtig gediend te worden? — Verre zij van ons die waan — God is een Geest, en, die Hem dienen, moeten Hem dienen *alle Dagen*, in geest en waarheid.

Neen! God wist wel — dat was behoefte

voor de Menschen; zulk een Rustdag onder-
 hield het *Aandenken* aan God, en dat aan-
 denken was bevordelijk aan *Deugd*, en *Deugd*
 aan *Geluk*; en zoo is het nog. Of zouden wij
 nu zoo veel verlichter zijn? lieve Menschen!
 gelooft het niet; en hebben het ons onze Da-
 gen niet geleerd? *minachting van den Zon-*
dag werkt *Ongodsdienstigheid, Ongodsdienst-*
tigheid Onzedelijkheid, Onzedelijkheid al-
 lerlei *Verderf en Ondergang!* . . . Neen ik
 kan niet anders dan beweren, dat het laten
 loopen van de Kinderen op de Straat, des *Zon-*
dags vooral ten uitersten nadeelig is. De *Min-*
achting omtrent Gods Dag, vroeg in het hart
 verwekt, zal naderhand moeilijk geweerd,
 en door *Achting* voor denzelfven bezwaarlijk
 vervangen worden. Maar het zal mogelijk U
 niet onaangenaam zijn, het geen ik tot hiertoe
 gezegd heb, door een en ander Voorbeeld be-
 vestigd te zien, en te gelijk daar in een bewijs
 te kunnen vinden, hoe *schadelijk* het verkeer
 met slechte Kinderen is.

Dirk***

Dirk*** was op zijn *vijsle* Jaar reeds vele Kinderen van zijne en meerder Jaren in het kunstmatig lezen vooruit — de Versjes van onzen VAN ALPHEN kon hij, meest alle, van buiten en aardig opzeggen; de Schoolonderwijzer prees hem. Hij maakte in het vervolg in alles, wat hij leeren moest, goede Vorderingen, en zekere bejaarde Nicht, die nog een goed Stuivertje bespaard had, was van oordeel, dat hij Predikant moest worden. Zou men niet gezegd hebben — die Jongen zal door alle die aanmoediging (vooral omdat hij nog al eens met Vader en Moeder uit, en bij Nicht om te spelen ging) geen gevaar loopen om een *Straatjongen* te worden? maar het geen menig Kind tot nadeel wordt, was het ook voor *Dirk*.

Hij was vlug, zoodat een ander in geen vier Uren konde leeren, dat hij in *één* Uur van buiten kon: — als hij dan met zijn werk gedaan had, liep hij doorgaans achter het Huis in een kleinen Tuin, die met een Poort uitkwam

kwam aan een groot Erf, en daar over kwamen aan de Wallen van de Stad. *Dirk* zag dan van verre daar wel eens Jongens spelen — als de poort open stond, ging hij al eens wat nader — maar hun slordig voorkomen, hun Vloeken schrikte hem dan ook weer terug; anders had hij dikwijls grooten trek, om eens een spelletje mede te spelen.

Op zekeren tijd (hij was toen *omtrent acht Jaar*) kwam hij eens, juist toen er maar *twee* of *drie* bijeen op de Vest waren; zij zagen er minder haveloos uit, omdat het Zondag was, en hadden, om hun Partijtje te beginnen, een *vierden* Makker noodig; onwillekeurig werpt een van hun een Bal, die juist tusschen de Voeten van onzen *Dirk* rolde; hij vond geene zwaarigheid, Ja! hij vond het regt plaisierig, dien te kunnen terug werpen; en de vraag: *doet gij mee?* die er oogenblikkelijk op volgde, was beantwoord met *Ja*, eer hij het wist. Nu sloeg hem toch eerst wel het Hart, ook zag hij wel eens om, of er ook op dat Erf en inden Tuin,
geen

geen onraad was — maar, daar hij vervolgens, van tijd tot tijd al eens meer mededeed, was hij weldra minder bezorgd en verlegen. — Zijne Ouders hadden ook wel eens gemerkt, dat hij daar speelde; en er was een ordentelijk Kind uit de Buurt bijgekomen, en nog een Jonge Knaap, een Zoon van deffige Ouders, en hierom, en omdat de Ouders hoorden, dat men de Kinderen niet al te streng moet houden, ontrieden zij het hem wel, maar verboden het hem niet volstrekt.

Nu kwam zijn tijd om naar de Latijnsche School te gaan; het Werk werd meer en het gevoel voor Eer niet minder — het leed dus eenigen tijd, dat men *Dirk* niet op de Vest vernam; de Winter kwam tusschen beiden, maar ook hierdoor de gelegenheid om schaatsen te rijden. *Dirk* had het al zoo veel geleerd, dat hij met andere Knapen kon mede doen — het IJs was goed; ieder reed, en *Dirk* kreeg ook verlof in Gezelschap van dien grooten Buurjongen, om zich daarmede uit te span-

nen: —→

nen: — het was Zondag, na Kerktijd, eer hij vrijheid had; onder de Kameraads, die hij daar vond, waren ook zijne Speelgenooten van de Vest; deze Knapen vroegen hem eerst, waar hij zoo lang gezeten had? toen — of hij nu grootsch wierd, nu hij Latijn leerde? vervolgens of hij eerst *naar de Kerk* had moeten gaan? en of hij een *Dominé* moest worden? dat zij dat gehoord hadden; en onder dat alles stietten zij allerhande slechte Woorden, en Vloeken uit, zoodat *Dirk* er wel mede verlegen was; maar, omdat hij zich, zoo als de Wereld dat noemt, *goed* houden wilde, gaf hij hun op soortgelijke wijze bescheid.

Deze nieuwe Kennismaking, en bijzonder ook die met de minst zedelijke Soort, die op de Latijnsche School was, was voor den armen Jongen ten uiterste schadelijk. Er werden afspraken gemaakt tot Bijeenkomsten hier en daar *op de Straat*; en deze liepen uit op het plegen van Baldadigheid, bij welke onze *Dirk* aan niemand zijner Kameraden iets voor-

uit-

uitgaf. Dat liep zoo hoog, dat er aan zijne Ouders over geklaagd wierd. Nu werd hij enger beperkt ; niet dan onder toezigt kwam hij op Straat, en als hij daar zijn moest ; maar, gelijk doorgaans, die naauwgezetheid der Ouders, verslaptte; en *Dirk* werd wat ouder, en helaas! wat doortrapper om Meid, en Nicht, en Ouders te bedriegen, zoodat hij, als de laatsten uit waren, weleens door het Vengster op de Straat, en bij zijne Karnuiten kwam.

Zoo alvast grooter wordende, voegde hij, ook in Navolging van nog ouder Knapen, zich bij zulke Meisjes, die, ook door de Ouders verwaarloosd, liefhebsters zijn van *het loopen bij de Straat*: het een en ander koste Tijd en Geld, vooral toen men het eens geworden was, om *des Zondags*, in plaats van naar de Middagkerk te gaan, de Kerk rond te loopen, en achteraan zich eenige oogenblikken op te houden, om, of den Leeraar te bespotten of om Meisjes te wenken, en vervolgens met de-
zel-

zelve te gaan wandelen, en in een Herberg zich te vermaken.

Door zulk *Straatloopen* en *zwieren*; vooral op Zondag werd *Dirk* meer en meer een losse Knaap, en achteloos omtrent zijn Werk; zijn Karakter werd gemeen, zijne Taal ruw, zijne Zeden ergerlijk, zoodat zijne Ouders zich dikwijls over hem schamen en bedroeven moesten,

Intusschen hij ging naar de Academie, maar het *Straatwandelen* was meer zijne liefhebberij dan het *Kamerzitten*. — De Zondag was bijzonder de Dag van *uitrusten*, na zoo vele Dagen Collegie houden- van rondzwieren in de Kerk en op de Straat, en voorts van Kolven en Kaartspelen, zoodat men er zich over verwonderen moet, dat *Dirk* nog zoo veel Roem had van een knap Student te zijn. — Maar lieve Menschen! wat... ô ik kan er bijna niet aan denken... wat is er van hem geworden? — het is waar, dat ik u zeg; een Ligtmis op den hoogsten trap, een Speler,

een.

een Dronkaard, een Vrouwenverleider = en eindelijk een Soldaat, een Deserteur, een gevangen Man, een Uitbreker, een Bedelaar, en een Spitsboef. Terwijl ik nu geene gelegenheid heb gehad, om sedert eenigen tijd van hem te hooren, weet ik niet of hij levend of dood is . . . maar als hij *dood* is, en *onbekeerd* gestorven is — ach! wat zal dan zijn Lot zijn? Ik ben verzekerd, dat hij dan, behalve andere Verkeerdheden, zal vervloeken dat *ijdel Straatloopen en het Misbruiken daartoe van den kostelijken Zondag.*

De Geschiedenis van *Batje**** mag ik hier wel bij doen. Zij is ook, gelijk de voorgaande, waarlijk gebeurd. Als Meisje van *Tien*, en *Twaalf* Jaren was zij een veel belovend Kind; hare Ouders woonden op een toen welvarend Dorp, haar Vaders Beroep, daar hij een Chirurgijn was, verhief haar in Kleedij een weinig boven de andere Meisjes van de Plaats, de goede Man maakte veel werk van haar, en, als hij om Patienten van Huis

C

was,

was, kwam de Moeder zijn raad, om *Batje* toch *van de Straat te houden*, getrouwelijk na; zij gaf haar daartoe vele bezigheid in Huis; zelden zag men haar, als er gebeld werd, de Deur open doen, of zij had de Breikous in de hand. Ondertusschen moest zij, van tijd tot tijd, toch ook eenige Boodschappen doen; doorgaans kwam zij, op gezag der Ouders, ten eerste weder naar Huis; somtijds evenwel werd zij door Schoolkameraden wel eens opgehouden, en toen zij op het Naaijen begon te gaan, werd het wel eens wat later, als het worden moest. Des Zondags was alle huiswerk verboden, Naaijen en Breijjen geheel niet in gebruik; een goed boek moest, als zij uit de Kerk kwam, haar bezig houden; maar de Zomer Middagen en Avonden waren toch, om altijd te lezen, wat al te lang; haar Vader had dan nog wat Buiten Praktijk, en de Moeder moest al veeltijds met andere kleine Kinderen zich bezig houden. Op zulk een tijd kwam

kwam zij eens aan de Deur en op de Stoep, en zag, op eenen kleinen afstand, eenige van hare Kennissen onder eenen schoonen Lindenboom lustig in het Touwtje springen — zij ging een stap of wat verder, tot eindelijk hare Moeder haar terug riep; zij kwam wel aanstonds, maar vol van hetgeen zij gezien had, sprak zij er over met Kinderlijke vervoering.

De Moeder sprak haar van het Gevaar, hetwelk er in is, en *Batje* werd er van overtuigd, zoo het scheen; den volgenden Dag moest zij ongelukkig den Schimp hooren van hare Kennissen, dat zij niet mede doen mogt, en op dit berigt aan hare Moeder, beloofde deze haar eene goede belooning op volstandige Gehoorzaamheid. Op den volgenden Zondag moesten hare Ouders tezamen van Huis zijn; de vrolijke *Straatpartij* bleef niet achter, en *Batje*, die nu, met de andere Kinderen, aan de zorg van eene Buuryrouw gelaten was, vergat de Belof-

lofte, en haren Pligt. Ongelukkig vernieuwde zich eerst de Bespotting, en daartegen over *Batjes* Gevoeligheid; vervolgens werd hare zucht, om eens mede te doen, aan den gang geholpen, en door het wel slagen, en de bewondering van Speelgenooten geprikkeld.

Of dit tot kennis van hare Ouders gekomen is, is mij niet bekend, maar ongelukkig werd haar Vader door den Dood, in den Nazomer, haar ontrukkt — en de Moeder, in eene zware Ziekte en droefgeestige Kwijning vervallende, buiten staat om het behoorlijk Opzigt te houden. — *Batje*, ook eerst bedroefd, maar, als een Kind, onnadenkend over haar Verlies, kwam meer op *de Straat*, en vooral was zij dit op *Zondag* maar al te gewoon geworden, dan dat de Moeder, toen deze weêr begon te herstellen, dit te eenemaal kon keeren. Zoo kwam zij dan, hoe langer hoe meer in kennis en verkeer met andere Meisjes, en onder dezelve bijzonder met eene van eene

geheel verwaarloosde Opvoeding, die zelden in de Kerk kwam, en van niets bijna te vertellen wist, dan van Opschik en Plaisier. Uren achter een kon zij met die ondeugende Meid op de bank zitten snappen en ginnegappen. Er was Zondags doorgaans vele Passagie uit de Stad — en het is dikwijls gebeurd, dat de Menschen er met bevreemding naar stonden te kijken, en, verontwaardigd over hare verregaande Assurantie, er zich aan ergerden. — Zoo opgegroeid, en niet misgedeeld van natuurlijke Aantrekkelijkheden, wisselde zij al vroeg hare Vriendinnen met Gezelschap van jongens uit de Buurt, die even Zedeloos als zij, haar dikwijls des avonds, met weinige moeite, aan de Zorg en Waakzaamheid van hare zwakke en treurende Moeder onttrokken.

Ik zoude eene menigte van hare kwade Praktijken U kunnen verhalen, als ik U haren verderen Levensloop wilde mededeelen in de bijzonderheden; maar het is genoeg

U, in het kort, te zeggen, dat zij, zoo al spelende en dartelende, vervallen is tot Luiheid, Liederlijkheid, en Slordigheid, tot Onkuischheid en volstrekte verharding van het Hart, dat zij zelfs met de Godsdienst, den Zondag, en den Predikant den gek stak; maar ook, dat ik haar gekend heb als eene Slet en eene Bedelaarster, na den dood van hare Moeder, die haar dikwijls had teruggehaald, maar het eindelijk heeft moeten opgeven: — en als ik wel onderrigt ben, is zij als eene Landloopster en Dief in de Gevangenis gestorven, onder de verschrikkelijkste wroegingen, en in het bijzonder onder luid beklag, dat zij, zoo tegen den wil van hare Ouders *op de Straat geloopt, de Zondagspartijtjes bijgewoond, en zich daardoor in slecht Gezelschap gewikkeld had.*

Ik ben verzekerd, dat vele, die deze Gevallen lezen, in staat zijn, om soortgelijke uit echte bescheiden, hier bij te voegen, en dat, ofschoon *het Straatloopen niet als de*
eent-

eenige Oorzaak kan worden aangemerkt, met dat al, die ongelukkige en misdadige gewoonte blijkbaar zal bevonden worden, maar al te veel te hebben toegebracht tot het verderf van velen, die er in gewikkeld zijn, en dezelve vervolgens hebben aan de hand gehouden, zoodat het, ook in dit opzigt, wel waar is, dat *kwade Zamensprekingen goede Zeden bederven.*

Ik zou hier bij tegenstelling, gemakkelijk *een* of *twee* Voorbeelden kunnen bijvoegen van Kinderen uit den kleinen Burgerstand, die, *van de Straat gehouden*, zich van hunne Buurkinderen, die men op *Straat liet loopen*, zeer gelukkig hebben onderscheiden; en van zulken, die, te voren ook verwaarloosd, op *Straat rondzwierven*, maar door brave Menschen aan het Werk geholpen, *oindentelijke Burgers* zijn geworden.

Maar gij vraagt reeds, *hoe* zouden wij toch *het kwaad*, tegen hetwelk gij *waarschouwt*, het gelukkigst *bestrijden* kunnen?

Ik wil die Voorbeelden dan maar voorbij gaan, en op uwe vraag eenig antwoord trachten te geven; maar ... de opgave van gepaste *Middelen*, ter wegneming en voorkoming van eenig kwaad, is doorgaans het allermoeijelijkst; ik sta hier ook zeer verlegen, ja ik zou bijna, in dezen Tijd, vooral, den moed opgeven, omdat het Kwaad al zoo ver rondom zich getast heeft, en hetzelfde zoo diep is ingeworteld; maar ik geloof, dat, door Gods Genade, en met de hulp van JESUS onzen Heer, dien Vriend van Kinderen, toch nog wel *iets* te beproeven is, en dat wij, als het ons ernst is, van de medewerking des HEILIGEN GEESTES, aan wien de Kinderen ook in den Doop reeds zijn opgedragen, nog wel iets verwachten mogen.

Ondertusschen vrees ik, dat sommige Ouders op dit Stuk bijna onverschillig zijn; en dit is een mij ontmoedigend denkbeeld: maar in de hope, dat sommige toch van eenen beteren zin zijn, wil ik het volgende in bedenkking geven.

Vooreerst zal het noodig zijn, dat ieder een overtuigd zij van de *Schadelijkheid* van het op *Straat* loopen van de Kinderen, vooral op den *Dag des Heeren*: en dit, dunkt mij, is zoo moeilijk niet, als men er van overtuigd wil zijn. Laat ieder hetgeen te voren gezegd is van de *Schadelijkheid* nog eens bedenken — laat ieder maar eens nagaan, hoe veel kostelijken Tijd hij ook zelf, in zijne jeugd, daardoor verloren heeft — hoe verstrooiend, zelfs voor meer zedelijke en ordentelijke Kinderen, Dagen zijn, op welke, gelijk op de Dorpen somtijds, maar eens *kan* gepredikt worden, als zij die voorts op de *Straat* al spelende doorbrengen, en hoe met de Jaren, waarin men den *Zondag* zoo doorbrengt, de Onverschilligheid omtrent de Openbare Godsdienst, en met dezelve verval in Zedelijkheid toeneemt.

Maar tot deze overtuiging is dan ook weêr noodig een verlevendigd besef van de *waardij* en het belang van den *Dag des Heeren*;

en dit is immers niet ten eenemaal onverkrijgbaar? Trouwens, al was het niet waar, dat, door eene bijzondere verordening van God, deze Dag geheiligd is, om met daarlating van *al* wat kan verstrooijen en aftrekken, God openlijk, plegtig en gemeenschappelijk te verheerlijken, dan nog zou het waarnemen van denzelfen ons allen betamen, omdat Godsdienstige Verlichting, Onderwijzing, Vermaning, Bestiering en vertroosting op eenen vastgestelden Dag voor Menschen, die op alle Werkdagen zoo vele afleiding hebben, eene volstreckte behoefte is. Ondertusschen, waar dat besef en die overtuiging zich bij allen, die over Kinderen te zeggen hebben, veréénigen, zal al veel gewonnen zijn; zal men, ter liefde tot Gods Eer en het belang van de Kinderen, naar Middelen helpen omzien, er naar wenschen, en om dezelve bidden.

Dunkt U dat ook niet, lieve Vrienden? Ja, zult gij zeggen; maar het zal noodig zijn,

ten

ten tweede, dat men den Kinderen bestendig nuttig *Bedrijf* geve — *Bedrijf*, hetwelk hen in de Week, en vooral op Zondag van de *Straat* zal kunnen houden; men zal dit met voegzame Uitspanning moeten afwisselen, en men zal, ten aanzien van sommigen op eene goede Verblifplaats, tot het een en ander, moeten bedacht zijn.

Ik wil op alles trachten te antwoorden. Ik ben het met U eens, dat, als wij die bijzonderheden konden daarstellen, wij zeer vele goede veranderingen op dit stuk zouden kunnen maken.

Wat het *Bedrijf*, *nuttig Bedrijf*, betreft, ik zou zeggen — al ware het op zich zelve zoo nuttig niet, als het maar niet *schadelijk*, *niet Zedebedervend* was — en is er van dien aard, dan niet altijd *iets* te vinden? vooral voor Kinderen, welke men reeds op *Straat* en overal heen durft laten loopen? kunnen zij al *lezen*? kennen zij de *Letters* al? en is hierop, vooral in onzen Tijd, niet veel bedacht,

dacht, om die al spelende te leeren? en zijn niet, voor *geringen* prijs, en voor armen, bij eenigzins gegoede lieden, om niet te verkrijgen opgeplakte Letters, en Figuren, en Karakters en Prenten, waardoor men de Kinderen, zoo als gezegd is, al *spelende*, vele voorwerpen, zonder moeite, eenigzins leeren kan? Is het niet mogelijk Uwen Kinderen, vooral op Zondag, wat Liefhebberij in te boezemen voor Zingen, en om dat kunstmatig en tevens uit het hoofd of van buiten te leeren? zijn er geene Zedelijke Verhalen voor Kinderen voorhanden? en kan men in den Bijbel niet met vermaak, en tot uitspanning, allerhande belangrijke Voorvallen en Geschiedenissen lezen, en doen doorloopen? Is er dan weder geen Papier met een Schaar of Potlood bij de hand, om *Knippen* en *Teekenen* af te wisselen, al is dit juist in het eerst zoo fraai en zoo kunstig niet? zijn er ook geene voegzame Uitspanningen, die niet veel gedruisch, en niet veel omslag maken?

kan

kan men dan geen ordentelijk Buurkind, met overleg der Ouders, of vragen, of daar gevraagd zijnde, aangenaam onderhoud helpen verschaffen, mits de Ouders *beurten* houden, elkander zoo te gemoet komen, en zij het onderling in de groote hoofdzaak *ééns* zijn? vooral in den Winter, wanneer het wandelen, of het spelen buiten in een Tuin, onder behoorlijk opzicht, zoo niet mogelijk is? Kunt gij U zelve niet nu en dan daartoe met Uwe eigene Kinderen wat bezig houden? Ik weet het wel: alle zwarigheden kunnen niet volkomen opgeruimd worden; het gaat gemakkelijker, om, als men daar zoo stil, niet met Kinderen bezwaard, kan nederzitten, over het een en ander wat te praten, en daar over zoo het een en ander op te schrijven, en plannen op het Papier te maken, dan om in een Huisgezin, vol Kinderen van allerhande Jaren, die goede orde vol te houden, en door de Week, en op den Zondag die knapen behoorlijk te beperken, zonder

gestreng te zijn, en hun Vrijheid te geven zonder gevaar van Misbruik.

Ik heb eene brave vrome Vrouwgekend, die vele Kinderen had, en niet ongelukkig in derzelve opvoeding is geslaagd, die, wanneer men haar, of uit gesprekken, of uit geschriften nopens de Opvoeding van Kinderen, deze of gene aanmerkingen mededeelde, gewoon was te vragen, of de Man, die deze lessen gegeven had, ook zelf Kinderen had? Evenwel, als het alle Ouders op het stuk, waarvan wij nu spreken, op het voorkomen en weren van het *op Straat loopen* der Kinderen, vooral *op den Dag des Heeren* regt *ernst* was; dan zou het immers toch veel beter gaan dan nu? omdat men niet *alles* kan doen, moest men immers niet alles, althans zoo veel niet verwaarloozen? Het zal voorzeker ook op den eenen tijd beter gaan dan op den anderen, beter in dagen van mindere drukte dan bij volhandigheid, in gezondheid beter dan bij
 ziek-

ziekte, bij ruimer bestaan beter dan bij een sober inkomen; Ja! zegt gij vooral, indien ik maar wat ruimere *Woning* had! ik beken gaarne, lieve Vrienden! dit bezwaar is zeer aanmerkelijk; ik verzoek U intus-schen hierbij ook wel te denken, dat *niets bij geval* is, zoo als gij in den Heidelberg-schen Catechismus, in den *tienden Zondag*, leest — maar alles van de *Vaderlijke hand* van God, die de plaats heeft bestemd van ieders *Woning*.

Den kring, waarin hij werken moet,
De maat bepaald dier zegeningen,
Die wij in onzen stand ontvingen,
En al wat Hij bepaald is goed. (*)

Ik mag hierbij immers wel voegen —
De gezonde *Dagen* zijn veel meer in getal,
dan de *Uren* van Krankheid — Gij zoudt
niet verlangen minder drukte te hebben, dan
gij hebt; en als gij minder drukte hebt, dan
gij doorgaans hebt, bij voorbeeld op *Zondag*
(en

(*) Euang. Gez. 19 vs. 4.

(en daarop komt het toch ook hier vooral aan,) bemoeit gij U dan wel zoo veel met Uwe Kinderen, als gij zoudt *kunnen* doen? houdt gij hen dan door aangename en nuttige verhalen, door geoorloofde Uitspanningen, door wandelen voor, tusschen of na den Kerktijd, door veel of weing, naar uw vermogen, over het oogmerk van den Rustdag, het Kerkgaan, het lezen en uitleggen van Gods Woord, het Doopen, het Avondmaal houden, of waartoe ook bijzondere Tijdsgelegenheden dienen, die maar wel *wil*, aanleiding geven, zoo bezig, dat Uwe Kinderen niet hunkeren naar de *Straat*? Zoude een ruimer inkomen U daartoe wel voordeeliger zijn? Zou hetzelfde bij Uwe Kinderen niet kunnen gaande maken eenen geest van Traagheid, Hoogmoed, Zelfsverbeelding? Zoudt gij dan niet alligt door Uw tijdelijk Vermogen meer afgetrokken worden tot zinnelijk Genot voor U zelve, en Uwe Kinderen niet aan eene gehuurde Oppassing toevertrouwen?

En,

En, om nog eens op Uwe bekrompene *Wo-
ning* terug te komen; ik kan mij verbeelden,
dat gij al eens blijde kunt zijn, als er eens
wat ruimte is, als Uwe Kinderen eens van
de Kamer, en van de Hand zijn, als er moet
gewerkt, als er moet opgeruimd worden;
maar kan dat onder Schooltijd niet geschie-
den? of als zij op hun Werk zijn? Woont
gij ook nog wel het allerbekrompenst? Zijn
er geen Menschen, die nog meer Kinderen
hebben, daar het doorgaans ordentelijk toe-
gaat, zoodat de Kinderen, noch door de ha-
veloosheid van het Vertrek, noch door altijd-
durend Huiswerk en Wasschen en Plassen,
schrikken om onder het Dak te komen?
Zoudt gij ook, als gij ruimer woondet; niet
alweer meer omslag hebben? ieder Kamertje,
hoe klein, moet toch zijne meubels hebben,
ieder meubel zijne behandeling. Waarlijk!
men mag zeggen wat men wil, die hier meer
wil, kan meer — en de Omstandigheden
zullen zich nooit naar ons, maar wij dienen
ons naar de omstandigheden te schikken.

Ondertusschen zou ik wenschen, dat er ten aanzien van den *Zondag* eene Inrigting kon worden gemaakt ter voorkoming van het Kwaad, en dat zonder aanmerkelijk bezwaar voor iemand, en niet tot last of verveling van de Kinderen; Ik zou, namelijk, wel willen, dat ook des *Zondags* een soort van *School* kon worden gehouden, niet om daar te Lezen, Rekenen en Schrijven, niet om de Kinderen zware en moeilijke Lessen te laten opzeggen, maar bijzonder ingerigt om Kinderen *van Straat* te houden, en om den Ouderen gemak en stilte te bezorgen; men zou daar de Kinderen uit de Bijbelsche, de Vaderlandsche, de Algemeene of uit de bijzondere Geschiedenis van voorname Mannen en Vrouwen, uitgezochte, opmerkelijke, en leerzame Bijzonderheden kunnen verhalen, of voorlezen, daar bij gepaste, korte Aanmerkingen kunnen maken — hen kunnen oefenen in Zingen — hun kunnen vertoonen Figuren van inlandsche, of uitlandsche Beesten, Planten, Werktuigen, al waren die ook

maar

maar in *Hout* gesneden, en zoo de Kinderen kunnen inboezemen Eerbied voor den Schep- per, Achtung voor verdienstelijke Mannen, zucht tot navolging in het goede enz. Ik weet wel, dat daarop alweer Onkosten zouden loopen, en dat bekwame Mannen zouden vereischt worden, om dit alles naar behooren te doen — ook weet ik, dat de beste Inrig- tingen aan Misbruik onderhevig, en voor be- derf vatbaar zijn; maar ik geloof toch ook, dat die Onkosten alweer zouden gevonden worden, als Ouderen, die zich des Zondags met hunne Kinderen niet wel kunnen bemoei- jen, voor ieder Kind eene *kleinigheid* waar- dig was — als Ouders, die dat wel kunnen en verkiezen te doen, een offer van Dank- baarheid daarvoor gaven — als zij, die ge- huwd of ongehuwd, Weduwnaar of Weduwe zijnde, uit liefde tot het opkomend Geslacht, ook iets bijdroegen — als er onder gegoeden eene Inschrijving wierd geopend, dan zou een verhoogd Traktement aan de School-Onder- wijzers kunnen geven worden, dan zou men

hun Assistenten kunnen toevoegen, die, door den tijd, uit die Scholieren zelve, gelukkig zouden kunnen aangekweekt worden; dan zou men wel Vuur en Licht kunnen hebben; dan zou er mogelijk nog wel wat overschieten om wel oppassende Kinderen te beloonen; en ik geloof, dat er overal, hier en daar althans, nog wel brave Menschen, uit alle Standen, zouden gevonden worden, dié elkander (daar het, met de Feestdagen, maar *zestig* maal in een geheel Jaar zou noodig zijn) wel zouden willen afwisselen, om nu en dan eens naar die Kinderen te gaan zien, en mede te helpen, om die Kinderen wat goeds te zeggen of te laten zien; en ik verbeelde mij, dat de Predikanten, als derzelver Jaren, of bijzondere drukten het niet belemmerden, zich niet zouden ontrekken, en dat men althans uit Leden van het Zending en Bijbel-Genootschap weldra overal op Broeders voor de Jongens, op Zusters voor de Meisjes, daartoe zou kunnen rekenen; ook denk ik, als men maar niet opzag tegen

gen *beginnen*, en zich door zwaarigheden, die men zeker zou ontmoeten, en die wij *nu* zeker nog zoo niet zien, in de *drie*, *vier* eerste Jaren maar niet liet afschrikken; als men maar een Fonds en een goed Bestuur had; als men maar eenvoudig, gemoedelijk en biddend daarin werkzaam was, dat dan binnen den tijd van weinige Jaren, bijzonder als JESUS CHRISTUS, en zijn Euangelie, en zijne Eer het Middelpunt van alles was, wij wel iets goeds zouden zien tot stand komen; vooral, wanneer maar eenparigheid in de voorname Hoofdzaak de harten van vele ware Christenen beheerschen mogt.

Ik zou hier nog meer kunnen bijvoegen; maar het Stukje is al lang genoeg voor Ulieden, die niet veel tijd overig hebt. Ik wil dus met bijzondere Aanspraken besluiten, die ik hope, dat, voor sommigen althans, eenige stof tot nadenken zullen kunnen opleveren.

Hoort gijlieden, lieve Kinderen! dan eerst eens naar mij. Gij weet wel, dat er eens een Profeet geweest is, die door de Straat-

jongens werd uitgejouwd.... maar bedenkt gij wel, wat is er van geworden van die Kinderen? God beschikte Beeren, die alle die slechte Jongens op eene verschrikkelijke wijze hebben verscheurd. (*)

Ik wil U met dat Voorval niet benaauwd maken, maar door hetzelfde afschrikken van alle kwaad, vooral van *op Straat loopen op den Zondag*; waarvan gij de gevolgen in dit Stukje gelezen hebt, en hetwelk zoo ligt tot spotten met de Godsdienst en met hare Bedienaars vervoert. Bedenkt daartoe, dat er maar één God was, is, en zijn zal, en dat Hij ook alle die ondeugende *Straatjongens* eens zal straffen. Maar denkt ook eens dat gij *gedoopt* zijt. Gij hebt immers wel eens zien doopen? wel nu, wat zaagt gij dan? men bragt het kleine Kind op den arm tot den Predikant in de Kerk — niet waar? nu, dat opdragen van dat Kind was dan zoo goed als vragen aan God: wilt Gij dat Kind aannemen, heiligen en zaligmaken? en het *doopen*

(*) Zie 2 Kon: 2 vs. 23, 24.

pen was zoo goed, als of God hoorbaar zeide; «Ik neem het Kind voor mijne rekening, «dat is *mijn Kind!*» Uwe Ouders zullen U dat wel gezegd hebben — althans zij hebben beloofd U te *doen* en te *helpen* onderwijzen: maar hoe dit zij, gijlieden zijt, als *gedoopte Kinderen, Gods Kinderen*; maar die mogen niet, op Zondag vooral niet, op *de Straat loopen*, daar men op allerhande wijze wordt afgetrokken, en van het spoor der Deugd wordt afgeleid, omdat God gebo- den heeft: «*Gedenk des Sabbathdags enz.*»

Maar nog een woord — JESUS, die Vriend van Kinderen zonder wederga, die voor ons geboren is, en zich voor ons, om ook U zalig te maken, heeft laten kruisigen, was ook eens, gelijk gij een *Kind*; maar wat deed Hij? daar staat zoo uitdrukkelijk, dat het zijnen Ouderen gehoorzaam was; en wij lezen van Hem dat Hij op zijn *twaalfde jaar* reeds zoo aandachtig in den Tempel zat en hoorde, en vroeg, dat iedereen er over ver-

wonderd was. (*) Gij kunt wel begrijpen: dat zou onmogelijk geweest zijn, als Hij zijn Kindschen Leestijd en Leertijd op *Straat* had doorgebracht: en ô! die lieve Heiland zou het zoo gaarne zien, Ja het zou zijn grootste genoegen zijn, als Hij het zag, dat gij uit Liefde en dankbaarheid zijn Voorbeeld wildet volgen. Hij laat U de beste belooning daarop beloven, en om geene andere reden, dan om verwerping van zijnen Raad, kunt gij op deze Wereld Ongelukkig, en eeuwig Rampzalig zijn! O, wat ik U dan bidden mag; Kinderen! zoo lief als JESUS U heeft, zoo ernstig dringt Hij er op aan; vermijdt Kwaad Gezelschap, houdt U nooit langer, dan noodig is, op bij de *Straat*; laat de *Zondag* U heilig en gewigtig zijn, om dien, wel vrolijk, maar zoo als het CHRISTEN-Kinderen past, door te brengen; verkiest *goed* Gezelschap, vooral dat van uwe *Ouders*; zij kunnen U zoo spoedig ontvallen; helpt hen, zoo veel gij kunt de moeilijkheden van hunnen

(*) Luc. 2, 41 — 52.

nen last verminderen; leest hun, als het gelegen komt, vooral op *Zondag*, gaarne wat voor. Gij Oudsten! geeft aan de Kleinen een goed Voorbeeld — hebt ze lief en bemint elkander — laat uw Spelen met hun Leeren, en uw Leeren spelen zijn — dan zal de Tijd U ontschieten, eer gij het weet; gij zult intusschen vorderingen maken, eens gelukkige Menschen op Aarde, en om JESUS wil zalig in den Hemel kunnen zijn.

Maar lieve Vrienden, die Kinderen hebt! vergunt ons dat wij U vragen: «*Wilt gij Uwe Kinderen niet gaarne gelukkig zien?*» Ik weet, dat uw *Ouderhart* dit begeert; maar zal U dat dan niet wel eenige moeite en opoffering waardig zijn? ik weet, dat gij er uwe eer instelt, dat men van *Uwe* Kinderen, in een of ander opzicht, een *goed* getuigenis geeft; gij denkt: als men mijne Kinderen prijst, dan prijst men mij; maar zoudt gij nu niet gaarne zien, dat zij in *alle* opzigten konden geprezen worden? zou een goede Opvoeding daartoe niet het beste Middel zijn?

kunnen zij die op de *Straat* verkrijgen? wordt daar niet afgebroken, wat gij poogt op te bouwen? behoort niet tot eene Godsdienstige Opvoeding, dat men den Kinderen verstandiglijk Eerbied inscherpt voor den Dag des Heeren? Is de Hemelsche Vader in de Opvoeding zijner Menschenkinderen daarin den Ouderen niet voorgegaan? O gij zelve hebt daarbij zoo veel belang; of zult gij gerust kunnen zijn, als gij op Uw Doodbed ligt, (en hoe spoedig kunt gij daar liggen?) bij de gedachte — ik heb mijne Kinderen op *Straat*, zoo dikwijls maar op *Straat*, ook op Zondag maar op *Straat* laten loopen, het Onkruid daar in hun hart maar laten zaaijen en opwassen? wat zou het ondragelijk zijn, als gij, in Ziekte en Doodsgevaar hunne hulp behoevende, vergeefs om hun Gezelschap en hulp zoudt vragen, wanneer zij door Speelzucht en Losbandigheid voor Uwe Smart en Klagt gevoelloos henen liepen, waarvan de Tijden, die wij beleven, ook Voorbeelden hebben opgeleverd, niet veel verschillende van

van Heidensche Ongevoeligheid, die er ligt toekomt om zich van Ouden en Zwakken te ontdoen. Zoudt gij hen, als zij eer dan Gij, en zoo in hunne Zonden stierven, durven ontmoeten voor JESUS Regterstoel? Het is immers zoo bekoorlijk, U te kunnen voorstellen, Kinderen tot eene Eer voor Uw Geslacht, tot een Zegen voor de Maatschappij, tot Sieraad van het Christendom, tot blijdschap van den Heiligen Geest, tot Eer van JESUS CRISTUS, hunnen Verlosser, en tot Heerlijkheid des Vaders opgekweekt te hebben? en daar is, als zij U in den Dood vooruitgaan, geen troost zoo begeerlijk, dan dien men, (wanneer het ten aanzien van hun Lot twijfelachtig mogt zijn) voor zich zelve ontleenen kan uit de gedachte; « ik heb gedaan, « wat ik kon! » Als gij dit denkbeeld eens wat breeder ontwikkeld wilt lezen, vraagt dan eens om de Leerrede van den zaligen Predikant *vander Roest*, gehouden te HAARLEM 1813, over Gen. XVIII. vs. 19. en gedrukt aldaar bij den Boekhandelaar *J. L. Augustini*.

Het zal niet noodig zijn, hierbij iets te voegen: (want gij weet dit immers wel?) wilt gij in het een en ander wel slagen, bidt dan om hulp en om den Heiligen Geest van God, dagelijks en aanhoudend in het Geloof aan de Belofte Luc. XI. vs. 13. *Indien* enz.

En Hij, die U die Kinderen gaf, zal U tot hunne Opvoeding, en hun tevens, op Uw Gebed, dien Geest, tot wiens gemeenschap zij ook gedoopt zijn, wel schenken.

En, moeten Uwe Kinderen somtijds, ja dagelijks, of om naar School, of om naar hun Werk, of om naar de Kerk te kunnen komen, *over de Straat gaan*, waarschuwt hen toch tegen misbruik van den Tijd, tegen het *schadelijk Straat loopen* en tegen *Straatjongens*. — Doet dat met verstand, met gematigdheid, met vertrouwen op God; vergezelt hen met twee Wenschen, volgt hen met Uwe Gebeden; en ik durf U verzekeren, dat de Hemelsche Vader U helpen, de ontmoetingen van kwaad Gezelschap voor hen, of minder verleidend zal doen worden, of

ook

ook die bestieren zal, om den, door U opgewekten, afkeer van kwaad Gezelschap sterker en krachtiger en werkzamer te doen worden, en alzoo Uwe Kinderen voor zichzelf, voor U, voor de Maatschappij en voor den Hemel te behouden.

Vergunt mij Gijlieden, eindelijk, die *geene Kinderen* hebt, dat ik hierbij nog een woord tot Ulieden rigte! Gij hebt toch Neefjes en Nichtjes; ook zijn er wel Kinderen van Vrienden, op welke gij eenige betrekking hebt, of in Uwe Buurt, mogelijk wel onder hetzelfde Dak, in denzelfden Gang, of op denzelfden Trap, (gelijk het in Volkrijke Plaatsen het geval is) Kinderen of van Christenen, of van Onchristenen, aan welke gij, eerst door een vriendelijk woord, en dan door hen eens bij U te vragen, hun eeniggenoegen te verschaffen, hen aan U te verbinden enz. iets zoudt *kunnen* doen — en zoudt gij dat niet *willen*? ô dan zoudt gij *daarin althans* den Heiland geheel niet gelijkvormig zijn, en Hem niet behagen. —

Mogelijk hebt gij daarom in het bestuur van de Voorzienigheid geene *eigené* Kinderen, opdat gij U de belangen van eens *anders* Kinderen zoudt aantrekken, om *een* of *twee* van die kleinen, *bijzonder ook op Zondag van de Straat te helpen houden*, en zoo veel in U is, op te leiden; gij kunt, door dat te doen, onberekenbaar veel nut stichten. Ik ken iemand, die, zoo *om niet*, een paar Jongelieden voor zijne rekening nam, en hen onder de verpligting bragt, om, wanneer zij zouden in stand gekomen zijn, ieder aan *twee* anderen hetzelfde te doen. Breidt dat ééns uit in uwe gedachten; welk een voordeel voor de Maatschappij! wat hij deed in het groot, kan toch iedereen, die geene Kinderen heeft, *in het klein* althans, wel doen door, of zelf iets aan een Kind van tijd tot tijd in Persoon te doen, of door te helpen, bijdragen. Althans is er iemand; die zou kunnen medewerken, om een of ander Kind *op den Zondag van de Straat te helpen houden*, dan, dunkt mij, zoudt gij het zijn.

Mogelijk zoudt gij gaarne wel een Kind willen hebben; de Goddelijke Wijsheid oordeelde beter, dat gij het niet hadt; maar ik bepaal U daarbij, opdat gij de bedenking niet maken zoudt over de Onkosten, die de Aanneming van een of ander Kind, naar zich slepen zou; want zoudt gij er geen *drie vier* kunnen hebben? en hoe zoudt gij het dan met derzelve Onderhoud maken? denkt gij « bij *eigene* Kinderen zou God ook zorgen, dat ik er Brood voor had.” met evenveel vertrouwen durf ik U verzekeren: « Uw Liefdewerk aan een ander mans Kind « zou niet ongezegend blijven.” En als men denken zou: Ja! er komt dikwijls zoo weinig van te regt; men voedt somtijds een ondankbaar wezen op? dat is van *eigene* Kinderen ook dikwijls het geval; en, als men daarop hechten blijft, dan moet men nooit zaaijen, poten of planten; want hoe dikwijls wordt men bedroefd door Misgewas; en alles gaat immers niet verloren? hoe vele aangenomene Kinderen zijn er, die in-
der-

derdaad loffelijk aan hunne bestemming beantwoord hebben!

Komt, lieve Vrienden! laat ons maar zonder gedruisch, ieder in onzen kring, alengskens doen, wat onze hand vindt om te doen, en zoo voortgaande, volhouden met alle onze magt! wij zullen het ons niet beklagen: ô neen! laat ons maar *beginnen*, en denkt, tot Uwe verdere aanmoediging, nu en gedurig.

Eens roept (ô! mogt ons God dit geven!)

Een Kind, daar boven ook tot mij:

« Wees welkom, Gij hebt mij het leven,

« De ziele mij behouden, Gij! »

O God! wat zaligheid, hoe groot!

Een^s Ziel te redden van den dood. (*)

